NRC HANDELSBLAD

OR moet geen commissarissen voordragen

Arnoud W.A. Boot

Opinie | Dinsdag 24-10-2000 | Sectie: Overig | Pagina: 9 | Arnoud W.A. Boot

Het voorstel van de SER om de ondernemingsraad een derde van de Raad van Commissarissen voor te laten dragen is bepaald onwenselijk, meent Arnoud W.A. Boot.

De Sociaal Economische Raad (SER) stelt in een nog vertrouwelijk advies voor om werknemers en aandeelhouders meer invloed te geven op de samenstelling van de almachtige Raad van Commissarissen. Deze toezichthouder op het ondernemingsbestuur moet aan een effectievere verantwoordingsplicht worden blootgesteld. Is er dan eindelijk beweging in het corporate governance model? Zeker, misschien kan zelfs gesproken worden van een doorbraak. Maar de uitwerking die de SER kiest heeft een verlammend `poldergehalte'. De oplossing die de SER voorstelt, is namelijk niet effectief, op bepaalde punten zelfs contraproductief, en bovendien in strijd met de internationale praktijk en niet verenigbaar met de regelgeving vanuit Brussel.

Voor het regeringsbeleid betekent dit dat het advies niet mag worden overgenomen. In plaats daarvan zou een

onafhankelijke commissie met onder meer dit SER-advies in de hand de wetgeving omtrent corporate governance nader moeten uitwerken.

Het SER-advies biedt wel een belangrijke opening. Het is voor het eerst dat de werkgevers toegeven dat de grote bevoegdheden van de Raad van Commissarissen niet te verenigen zijn met de hoge mate van onschendbaarheid van commissarissen. Commissarissen kiezen zichzelf en kunnen niet ontslagen worden, tenzij er sprake is van juridisch aantoonbaar falen. In de praktijk kan dit betekenen dat het orgaan in een gezellig onderonsje met het management de zaken regelt. Objectiviteit en effectiviteit van het toezicht staan aldus ter discussie.

De SER constateert dat coöptatie niet van deze tijd is, en ook dat niet-functionerende commissarissen naar huis gestuurd moeten kunnen worden. Dit is vooruitgang. Maar verkeerd is dat de SER tevens tracht in te vullen (of `dicht te timmeren' gezien de onmiddellijk gezochte politieke steun) hoe het nieuwe model er dan wel uit zou moeten zien. Dit kan niet en is zelfs volstrekt onwenselijk. De SER is primair een orgaan van werknemers en werkgevers, en hiermee wordt elke oplossing zwaar gekleurd door de directe belangenvertegenwoordiging. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in het advies werknemers meer invloed krijgen, de werkgevers zoveel mogelijk van het oude proberen te behouden, en de niet-aanwezige aandeelhouders er nauwelijks op vooruit gaan.

De voorstellen komen er op neer dat werknemers (de ondernemingsraad) een derde van het aantal commissarissen kunnen voordragen. Aandeelhouders kunnen alleen met een meerderheid van tenminste 75 procent van de stemmen een benoeming tegenhouden. Zowel werknemers als aandeelhouders kunnen aansturen op het ontslag van de raad. De aandeelhouders hebben hier een gekwalificeerde meerderheid van twee derden voor nodig. Dit klinkt als vooruitgang voor aandeelhouders. Op zichzelf is dit juist. Echter, met de hoge drempels (geen gewone meerderheid), maar bovenal met de in Nederland zeer gangbare certificering van aandelen blijven de feitelijke rechten van aandeelhouders ontmanteld. De certificering houdt namelijk in dat de stemrechten op de aandelen bij een administratiekantoor liggen en niet meer in handen zijn van

de kapitaalverschaffers. Aandeelhouders hebben dus formeel nog steeds niets in te brengen.

Voor aandeelhouders is het SER-voorstel dus een lege dop, alleen in de marge is er enige vooruitgang. Er is meer nodig. De Europese regelgeving vraagt om veel verdergaande aanpassingen. De dertiende Europese richtlijn, die Nederland heeft onderschreven, dwingt een aandeelhouder met een controlerend belang om een bod uit te brengen op minderheidsaandeelhouders. Maar het is niet te verdedigen om een dergelijk groot aandeelhouder te dwingen een bod uit te brengen op de rest als hij door certificering en de nog steeds grote belemmeringen in het nieuwe structuurregime niets `controleert'. Een grotere invloed van aandeelhouders is dus onontkoombaar.

Wat betreft de werknemers komt de SER met een contraproductief voorstel. De vergroting van hun invloed via de Raad van Commissarissen is ongewenst. Dit is misschien opmerkelijk, want het belang van de factor arbeid neemt alleen maar toe. Human capital is zelfs verworden tot de belangrijkste asset van elk bedrijf. Wat is er dan verkeerd aan het SER- voorstel?

Allereerst, wat onderscheidt arbeid van kapitaal? De kwaliteit en effectiviteit van de factor arbeid is elke dag weer afhankelijk van de motivatie én betrokkenheid van de werknemers. Dit is een fundamenteel verschil met aandeelhouders; zij staan buiten de onderneming en hebben `afstand gedaan' van hun kapitaal. Werknemers staan binnen de onderneming en hebben met hun functioneren in het algemeen en hun inbreng binnen de ondernemingsraad in het bijzonder een directe invloed op het management. Bovendien hebben werknemers relatief grote, contractueel vastgelegde rechten. Vanuit dit perspectief is het duidelijk dat de SER juist aandeelhouders een grotere rol had moeten geven en niet de werknemers.

Het voorstel van de SER om de ondernemingsraad een derde van de Raad van Commissarissen voor te laten dragen, is zelfs geheel ongewenst. De ondernemingsraad verliest hiermee aan onafhankelijkheid en effectiviteit. Hij moet zijn eigen verantwoordelijkheid nemen en deze niet doorsluizen naar de Raad van Commissarissen. Het SER-advies maakt van de ondernemingsraad een kiescommissie voor

commissarissen in plaats van een forum voor overleg en een instituut waaraan het management direct verantwoording moet afleggen. Dit is een ontmanteling van een volgens vriend en vijand succesvol instituut. Dat is achteruitgang, geen vooruitgang.

Info: Prof.dr. A.W.A. Boot is hoogleraar ondernemingsfinanciering aan de Universiteit van Amsterdam.
Trefwoord: Bedrijfsleven; Management; Medezeggenschap; Economie

Op dit artikel rust auteursrecht van NRC Handelsblad BV, respectievelijk van de oorspronkelijke auteur.